

بانگه‌شەى جەنگ لە سەيبەرى كۆرۈنا

05-04-2020

نووسەرەگان

زريان رۆژھەلاتى

كورتە : ھەشت گرووپى چەكدارى شيعى لە عىراق [1]، كە خۇيان بە گرووپەكانى "موقاوھەمە" ناوناو، بەياننامەپەكيان لە دژى مانەوہى ھيزەكانى ئەمريكا لە عىراق بئاوكردووۋتەوہ و، ئەمريكايان بە داگيركارىك وەسفكردووہ كە تەنيا ريز لە زمانى زۆر دەگرىت.

ھەشت گروپى چەكدارى شىعى لە عىراق [1]. كە خۇيان بە گروپپەكانى "موقاومە" ناۋاۋە، بەياننامە يەكياڭ لە دۇ مانەۋە ھىزەكانى ئەمىرىكا لە عىراق بۇلۇكردوۋەتەۋە و، ئەمىرىكايان بە داگىركارىڭ ۋە سىفكردوۋە كە تەنبا رىز لە زمانى زۇر دەگىرىت. ئەم بەياننامە يە لەبەرئەۋە گىرنگە كە دواى سەردانى فەرماندەى نوپى سوپاى قودس بۇ عىراق و، بۇلۇبوۋنەۋە ھەۋالەكانى ئەگەرى لىدانى كەتائىبى حىزبۇلئايە لەلايەن ئەمىرىكا و دواترىش لىدوانەكەى سەرۇك ترەمپ لەبارەى ئامادەكارى ئىران و گروپپەكانى نىزىك لەو بۇ ھىزىشكردنە سەر بەرژەۋەندىيەكانى ئەمىرىكا. لەۋانەيە ئەمە يەكئىك لە دوايىن ئەلقەكانى گىزى كردارى- گوفتارىيى نىۋان ئەمىرىكا و نەيارە شىعىيەكانى بىت لە عىراق، بەلام ئەستەمە ئەلقەى كۇتايى بىت. پىرسىيار لىزەدا ئەۋەبە كە چ روودەدات؟ بۇچى لەكاتى ئەم ھەلەۋگىرىيە جىھانىيەى پەتاي كۇرۇنادا، گىزىيەكان لە عىراق زىاتر دەبن؟ ئايا ئەمە لە ئەنجامى ھەلەى ھەلسەنگاندنى لايەنەكانە بۇ ھىزى يەكتر لەكاتى كۇرۇنا يان پالەنەرى دىكەى لە پىشتە؟

ئامانجى سەرەكىي بەياننامەكە، سىياسەتى نىۋخۇيە. بە دىارىكاراۋى بۇ شىكىستىپىھىنانى ھەۋلەكانى زورفى يان ملەكەچكردنەتى بۇ لەبەرچاۋگرتنى داۋاكارىيەكانىيان. لانىكەم لە ماۋەى كورنخابەندا، نە ئەمىرىكا نە ئىران جەنگىيان ناۋىت، بەلام گروپپەكانى "موقاومە" گىزىيەكى كۇنترۇلكراۋيان لەگەل ئەمىرىكا دەۋىت.

بەردەۋامى بەرىەككەۋتنى سنووردار

بەياننامەى گروپپەكانى "موقاومە" بۇخۇى سەرەداۋى ئەۋەمان پىدەدەن كە لەۋانەيە چ رووبىدات. بەرلە ھەموو شتىك لەرپى ئەۋ رستەبەى كە "ئەگەر بىرارى رووبەروبوۋنەۋەتان بەدىن، خاك و ئاسمانى عىراق دەكەينە دۇزەخ بۇتان"، ئەۋ پەيامە دەدات كە ھىشتا بىرارى دەستىپىكردنى جەنگىيان لە دۇى ئەمىرىكا نەداۋە و نايانەۋى ئەمىرىكاش ۋا تىبىگات. ھەلبەت دەيانەۋىت لەم كاتانەدا زىاتر لە خودى ھىزىش، ھەرەشەى ئەنجامدانى ھىزىش بەكارىيىن. پالپىشتىكردنى گروپپەكانى حىزبۇلئايە و نوجەبا لە گروپپى ھىزىشكارى سەر بىكەى سەربازى تاجى لە 11 ئادارى ئەمسال كە تىيدا دوو سەربازى ئەمىرىكى و سەربازىكى بەرىتانى كۇرۇن، لەگەل خاۋەندارىيىتىكردنى بەرپىرسىيارىتى ھىزىشكە لەلايەن گروپپىكى نەناسراۋ يان لانىكەم تازە راگەپىندراۋەۋە، نىشانەى ئەۋەبە كە گروپپە شىعىيەكان خوازىارى ئەۋەن گىزىيەكانىيان لەگەل ئەمىرىكا بەشئەۋەبەكى سنووردار- كۇنترۇلكراۋ بەردەۋام بىت.

ئەۋان گىزىيان لەگەل ئەمىرىكا پىۋىستە، چۈنكە لەروۋى ئايدۇلۇۋىيەۋە واتايەكى ۋجودىي بۇ ئەۋان ھەيە و بۇ پاراستنى پىنگەى خۇيان لە سىياسەتى نىۋخۇبى عىراق بەكارىيان دىت. لەۋانەيە نەمانى ئەمىرىكا لە عىراق بە قازانجى ئەۋان بىت، بەلام ئەۋان لەۋە رىالىستىرتن كە بىيانەۋىت بە شەرىكى فراۋانى دەستەۋەبەخە ئەۋ كارە بىكەن. دەزانن لەروۋى سىياسى، سەربازى و ئابوورىيەۋە لە بقرژەۋەندى ئەۋان نابىت.

ئەگەر لە ئاستى دەرەكىشدا تەماشاي بابەتەكە بىكەين، ئىران بە چەند ھۇكارىڭ لە دۇخىكدا نىبە كە ئەۋان بۇ شەرىكى فراۋان لە دۇى ئەمىرىكا ھانبدات. يەكەم ئەۋەبە كە دواى كۇرۇنانى قاسم سولەيمانى، كارىگەرى ئىران لەسەر گروپپەكانى ھەشىدى شەعبى و سىياسەتى شىعى كەم بوۋە. بۇيە دەستىپىكردنى شەرىك كە ئەگەرى لە كۇنترۇل دەرچوۋنى زۇرە، لەۋانەيە بە قازانجى تاران نەبىت. بە پىچەۋانەى سولەيمانى، فەرماندەى نوپى سوپاى قودس كەسىكى كارىگەرى فرەپىۋەندى دەرناكەۋىت. رىكەنەكەۋتنى لايەنە شىعىيەكان لەسەر بقرژىڭ بۇ سەرۇكەۋەزىران، تەنانت لايەنە شىعىيەكانى نىزىك لە ئىرانىش نىشانەيەكى ئاشكراى ئەۋ لاۋازىيەيە. ئەمە بۇ پىرۇسەى دىارىكردنى كەسىك بۇ شوپىنگرتنەۋەى ئەبومەھدى موھەندىسىش ھەر ۋابوو. دوۋەمىش ئەۋەبە كە بەھۇى قەيرانى كۇرۇنا و دابەزىنى نىزى نەۋتەۋە، ئابوورى عىراق و ئىرانىش توۋشى گىرتى جىدى بوون و ئەۋەش ۋادەكات كە دەستىردن بۇ جەنگ لەم ۋەختانەدا زۇر بە قورسى بىشكىتەۋە. لەۋانەيە ھەبوۋنى گىزىيەكى سنووردار، بۇ بەردەپۇشكردنى لاۋازى سىياسەتەكانى بەرەنگاربوۋنەۋەى كۇرۇنا و رىگرتن لە كارىگەرىيەكانى قەيرانى ئابوورى، بە كەلىكى ئىران بىت، بەلام جەنگى فراۋان بە زىانى دەشكىتەۋە. دۇخى ئابوورى- سىياسى ۋاپىكردبوۋ كە تەنانت بەر لە كۇرۇناش، ئىران سەرەراى كۇرۇنانى فەرماندەيەكى گىرنگى سەربازىيى خۇى لەلايەن ئەمىرىكاۋە، شەر لە پىشچاۋ نەگىرىت و تەنبا بە ۋەلامدانەۋەبەكى سنووردارەۋە بوەستىت.

لە دۇخىكى ۋەك ئىستادا كە كۇرۇنا ھەموو دىناى ھەلەۋگىركردوۋە و تەنانت ھەندىك لە دەۋلەتانىش داۋاى ھەلگرتنى گەمارۇكانى ئەمىرىكا لەسەر ئىران دەكەن، دوور لە چاۋەروانىيە كە ئەمىرىكا پەنا بۇ شەرىكى فراۋان لەگەل ئىران ۋەۋاپەيمانەكانى لە عىراق بەرىت.

ئەو ھەۋالەتەي كە باس لە ھەبوونى پلاننىڭ بۇ لىدانى حىزبۇللا دەكەن لە عىراق، تازە نىن. حىزبۇللا بېرپەي پىشتى نفوزى ئىرانە لە عىراق. رۇلى ناوچەي ھەيە و ھەر لە ئەبومەھدى موھەندىسەۋە بگرە تاۋەكو كەسانى دواي ئەۋىش ۋەك ئەبوعەلى بەسرى و ئەبوفەك كە ناويان بۇ شوپىنگرتنەۋەي ئەو ھاتوۋە، كەسانىكى سەر بە حىزبۇللا كە بە كىردەۋە جەۋى دەسەلەتەي ھەشىدى شەعبىيان بە دەستەۋەيە. ئەمىرىكا پىشتىر كەسلىكى ۋەك ئەبومەھدى موھەندىسەي كوشتوۋە و ھەندىك لە بەرپىرسانى حىزبۇللاپىشى لە لىستى تىرۇر داناۋە. تەنەت لە ھەندىك شوپىنىش بىنكە بارەگاكانى گروپپەكانى نىك لە ئىران كراۋنەتە نامانچ. بەلام ئەمە ماناي نامادەكارىي واشنتن بۇ جەنگىكى فراوان نىيە ۋەك بەشىك لە بەرپىرسانى ئىران و گروپپەكانى ھەشىد بانگەشەي بۇ دەكەن. ھىلە سوورەكەي سەرۇك ترەمپىش كە كوژرانى سەربازىكى ئەمىرىكى بوو، لە ھىرشەكەي تاجى دا بەزىنرا، بەلام ئەمىرىكا شەپى نەكرد. لەگەل ئەۋەشىدا چۆلكردنى ھەندىك لە بىنكە سەربازىيەكان و ھاوردىنى سىستەمى بەرگى موشەكى بۇعىراق لەلايەن ئەمىرىكاۋە، ۋەك نامادەكارىيەك بۇ جەنگ لە بەشىك لە دەزگاكانى راگەياندىن بىلاۋكرايەۋە.

لەۋانەيە دواي كوژرانى قاسم سولەيمانى و رووداۋەكانى دواي ئەو. ئەمىرىكا تەكتىكى كۆكردنەۋەي ھىز بۇ بەزىكردنەۋەي ئاستى بەرگى گرتىتەبەر. ئەمىرىكا لە 19 ى ئادار لە قائىم و لە 26 ى ئەو مانگە لە گەيارە و لە 29 ى ھەمان مانگىش لە كەي ۋەنى كەركووك كىشاۋە. ئەگەر تەماشاي نەخشەي بىلاۋبوۋنەۋەي ھىزەكانى ھەشىدى شەعبى[2] لەو شوپىنانەش بىكەن دەتوانىن لە ئاستى ئەو ھەرەشە سەربازىيە تىبگەين كە گروپپەكانى نىك لە ئىران دەيانتوانى بۇ ئەمىرىكاى دروستىكەن: لە قائىم لانىكەم 9 بىنكە و بارەگاي گروپپەكانى حىزبۇللا، سەرايى خۇراسانى و كەتائىبى سەيدوشوھەدا ھەن. لە گەيارە بىنكە و بارەگاي رىكخراۋى بەدر، كەتائىبى ئىمام عەلى و كەتائىبى جوندولئىمام ھەن. لە كەركووكىش لانىكەم 19 بىنكە و بارەگاي بەدر، سەرايى خۇراسانى، كەتائىبى حىزبۇللا، كەتائىبى ئىمام عەلى و تەنەت گروپپە نەناسراۋى چەكدار ھەن. لە مانگى 1 ى ئەمسالىشەۋە تائىستا بەلانىكەم 14 جارەھىرشكراۋەتە سەر بىنكە و بارەگاكانى ئەمىرىكا لە عىراق. ھىزى پەرش و بىلاۋىش تۋاناي بەرگى كەمە و لەۋانەيە ئەمەش ھۆكارى سەرەككى پىشت چۆلكردنى بىنكە و بارەگا سەربازىيەكان بىت.

سىياسەتى نىۋخۇ

بەشى يەكەمى بەياننامەكە زياتر گوتنەۋەي دروشمەكانى رابردوۋە لەگەل يارىكردن لەسەر ھەستى دژە ئەمىرىكاى، بەلام بەشى دوۋەمى بەياننامەكە، كە دەتوانى نامانچە سەرەككىيەكەش بىت، رەكردنەۋەي عەدنان زورفىيە كە بە سىخۇر ھەژماركراۋە.

لە مانگى جانيۋەرى ئەمسالدا، زۆرىيە ئەو گروپپانە لە شارى قوم لەگەل ھادى عامرى و موقتەدا سەدر كۆبوۋنەۋەو باسيان لە پىكھىنانى بەرەي "موقاۋەمە" كرد و ئىستاش ئەم بەياننامەيە ناۋى "موقاۋەمەي" لەسەرە، بەلام پەيچە بەنىۋبانگەكەي موقتەدا سەدر بە ناۋى "مەمەد سالىح عىراقى" كە ئىستا پىشتىۋانى لە زورفى دەكات دژايەتى كردوۋە ئەو بەياننامەيەي بە ھەۋلىك بۇ دەسكەۋتى زياتر ناۋبىردوۋە.

سەرەپاي ناپەزايى گروپپەكانى نىك لە ئىران، عەدنان زورفى ھىشتا سوورە لەسەرئەۋەي دوايىن تەقەلاكانى خۇي بدات بۇ ۋەرگرتنى پۇستى سەرۋەكايەتى ئەنجومەنى ۋەزىران. ئەو، بە قىزىنىكى عىراقىيەنى دروشمى "يەكەمجار ئەمىرىكا" ى سەرۇك ترەمپەۋە بەرنامەي كارى خۇيىشى بىلاۋكردەۋە. ئەستەمە زورفى بتوانى لانىكەم بە سالىك دروشمى "يەكەمجار عىراق" سەرخات. بەلام گىرقتەكەي تەنيا ئەۋە نىيە. لەۋانەيە ئەو بتوانى بە قەرزى نىۋخۇيى بان ۋەرگرتنى پارە لە يەدەگى بانكى ناۋەندى، بەشىۋەي كاتى لە كارىگىرىيە ئابوورىيەكانى قەيرانى كۇرۇنا كەمبكاتەۋە. بەلام، دۇزىنەۋەي چارەسەرى رىشەيى بۇ گىرقتە بىنايتىيەكانى ئابوورى عىراق كاتى زياتر لە سالىكى دەۋىت. ھەلبۇزاردىكى بىن ساختەكارى، بىنپىكردنى گەندەلى ۋىجىبەجىكردنى داۋاكارىيەكانى خۇپىشاندەران لەگەل چارەسەركردنى كىيىشەكانى نىۋان ھەرىمى كوردستان و بەغداش كە بەلىنىداۋن، بابەتى كورتخايەن نىن و مەدۋايەكى زياترىان دەۋىت. زورفى ھاۋشىۋەي كەسانى پىش خۇي، جەخت لە پابەندبوۋن بە زىنمايەكانى مەرجەعىيەت دەكات كە بۇخۇي دامەزراۋەيەكى سەروو ياسايە. خالىكى دىكەش كە دوۋبارەكردنەۋەيەكى پارادۇكسىكالانەي دروشمەكانى ھەرىكە لە عەبادى ۋەبىدولمەھدىيە بۇ كۆكردنەۋەي چەك لە دەستى دەۋلەت، ئەۋىش لەكاتىكدا كە پالپىشتى لە فرەھىزىي- چەكدارى دەكات! كۆسپە بىنەرەتتىيەكانى جىبەجىكردنى بەرنامەكەي زورفى(دبارە ئەگەر بىتتە سەرۋەكەزىران) لە جىي خۇي، گەۋرەترىن تەگەرەي بەردەمى، زىادبوۋنى گىزىيەكانى نىۋان گروپپە چەكدارەكانى نىك لە ئىران و ئەمىرىكاى. زىادبوۋنى ئەم گىزىيە دەتوانىت ھەۋلەكانى زورفى بۇ دروستكردنى كابىنەكەي بان درىزەپىدانى كۆمەتە گىرمانەيەكەي لەبارببات بان، ملكەچى داۋاكارىيەكانى ئەو گروپپانە بىت.

ئەنجام

بە ئەگەرى زۆر گىزىيەكانى نىۋان ئەو گروپپە شىعبىيەنى كە خۇيان بە "موقاۋەمە" ناۋدەبەن لەگەل ئەمىرىكا بەردەۋام دەبىت. بەلام، ئەستەمە لە ماۋەي كورتخايەندا رىگە بۇ شەپىكى فراوان خۇشبات. گىزىيەكى سنووردار بە قازانچى ئىرانىشە، بەلام ھاندان بۇ

جەنگىكى فراوان بە زىانى دەشكىتتەو. بەتايىبەتى كە ئەوان سووربوونى ئەمريكايان لە تۆلەكردنەو، لە كەيسى سولەيمانى-موهەندىس دا بىنى. لەوانەيە ئەمريكاش دۆخى ئىستا بەكاربىنى بۆ لاوازكردنى زياترى گرووپەكانى نزيك لە ئىران، بەلام لانيكەم لە ماوهى كورتخايەندا شەر لە قازانجى ئەويشدا نيبه. بەشيوهى گشتيش، لەوانەيە بەردەوامى گرژيبەكان، پال بە ئەمريكاه بىت كە زياتر لە كورد و سوننە نزيك بىتەو. ئەمەش لە ماوهى كورتخايەندا لە دانوستاندنەكانى پىكهيئانى حكومەتدا بە قازانجى ئەوان دەشكىتتەو.

سەرچاوهكان:

[1] -عەسائىبى ئەهلى هەق، نوجەبا، كەتائىبى سەيدوشوھەدا، كەتائىبى ئىمام عەلى، حەرەكەى ئەوفيا، حەرەكەى جوندولئىمام، سەراپاي عاشوورا و خۆراسانى.

[2] <https://www.google.com/maps/d/viewer?mid=1KanwykNx7VkQUN52zNSmj6qxNL7IYwsr&ll=32.754608181685114,%2C48.78839005917257&z=7>